

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Αρχαία Ελληνική Ιστορία

Ενότητα 6: Περικλής – Κίμων – Δηλιακή Συμμαχία

Αγγελική Σύρκου
Τμήμα Φιλολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Σκοποί ενότητας

- η κατανόηση της λειτουργίας των πολιτειακών οργάνων και η μετατροπή της Δηλιακής συμμαχίας από συμμαχία σε ηγεμονία της Αθήνας.

Περιεχόμενα ενότητας

- Η ενότητα αναφέρεται στην Αθήνα μετά τους Μηδικούς πολέμους, όπως αυτή διαμορφώθηκε από τις μεταρρυθμίσεις του Εφιάλτη και την δράση του Περικλή. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην εξέλιξη της Δηλιακής Συμμαχίας (ειδικά μετά την μεταφορά του ταμείου στην Αθήνα), αλλά και στην αρχή των διενέξεων Αθήνας-Σπάρτης, που επιχειρήθηκαν να διευθετηθούν με την Τριακονταετή ειρήνη και την ειρήνη του Καλλία. Γίνεται, τέλος, αναφορά στην δράση του Κίμωνα.

Κλασικά χρόνια (479 π. Χ. – 323 π. Χ.)

Ο «αιώνας» του Περικλή

Ο «αιώνας» του Περικλή

- «Αιώνα» του Περικλή ονομάζουμε τα 50 χρόνια μετά τους Μηδικούς πολέμους, κατά τα οποία σημειώνεται:
 1. Παγίωση της δημοκρατίας (εσωτερικό)
 2. Ενίσχυση αθηναϊκής ηγεμονίας (εξωτερικό)
- Πηγές:
 - Θουκυδίδης
 - Αριστοτέλης
 - Πλούταρχος

Η πολιτική κατάσταση μετά τους μηδικούς πολέμους

- Έριδες μετά τις μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη. Ο δήμος δεν επεμβαίνει στις βίαιες αντιπαραθέσεις της εποχής παρά μόνο όταν **γίνεται προσφυγή στον εξοστρακισμό**.
- Οι **μηδικοί πόλεμοι** δεν σταμάτησαν τις έριδες ανάμεσα στις πολιτικές παρατάξεις, π.χ. αποτελεί ο εξοστρακισμός του Θεμιστοκλή δέκα χρόνια μετά την νίκη στη Σαλαμίνα. Δεν γνωρίζουμε αν όντως είχαν οι διαμάχες αυτές πολιτικό χαρακτήρα (όπως υποστηρίζει ο Αριστοτέλης).
- **Δραστικότερη επέμβαση του δήμου με την καθιέρωση του συστήματος εκλογής των αρχόντων με κλήρωση, (487/6 επί άρχοντα Τελεσίνου)** που καθιερώθηκε από τον Θεμιστοκλή που λόγω της μετριότερης καταγωγής του ίσως αποκλειόταν από κάποια αξιώματα. → **μείωση του ρόλου των αρχόντων στις δημόσιες υποθέσεις**.

Η πολιτική κατάσταση μετά τους μηδικούς πολέμους

- Αριστοτέλης → ο Άρειος Πάγος μέχρι και τη σύσταση της συμμαχίας της Δήλου ασκούσε 'ηγεμονία' *de facto* η Βουλή των 500^{ων} είχε μειώσει τις εξουσίες του παλιού αυτού αριστοκρατικού συμβουλίου.
- Οι μεταρρυθμίσεις του Εφιάλτη που ακολούθησαν δείχνουν ότι οι μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη δεν ήταν επαρκείς ή και αρεστές.

Οι μεταρρυθμίσεις του Εφιάλτη (462/1 π. Χ.)

- **Εφιάλτης**: εισήγαγε τις μεταρρυθμίσεις περί το **462/1** επί άρχοντα Κόνωνα και θεωρείται από πολλούς ως εμπνευστής αυτών των μεταρρυθμίσεων ο **Θεμιστοκλής** που είχε εξοστρακιστεί το 471 π. Χ. (αυτό σημαίνει ότι το 461 είχε επιστρέψει στην Αθήνα).
- Άλλοι πάλι (**Πλούταρχος**) βλέπουν πίσω από αυτές τον νεαρό πολιτικό Περικλή, στον οποίο κάποιιο χρεώνουν και τη δολοφονία Εφιάλτη. (Ο Πλούταρχος → καθαρή συκοφαντία που όμως δείχνει ότι οι αντιπαραθέσεις είχαν **πολιτικό χαρακτήρα** και **αμφισβητούσαν τη φύση του πολιτεύματος**)

Οι μεταρρυθμίσεις του Εφιάλτη (462/1 π. Χ.)

- Κατά τον Αριστοτέλη

- το συμβούλιο του **Αρείου Πάγου** στερείται τις αρμοδιότητες του φύλακα της πολιτείας – του πολιτεύματος,
 - οι αρμοδιότητές του **δόθηκαν** στη **Βουλή των 500^{ων}**, τη **συνέλευση του λαού** και στα **δικαστήρια της Ηλιαίας**
 - **Βουλή των 500^{ων}** → **κύριο όργανο της αθηναϊκής δημοκρατίας**
- Την εποχή του Αριστοτέλη 4^{ος} αιών. π. Χ. ο Άρειος Πάγος κρίνει μόνον τις υποθέσεις προμελετημένου φόνου ή τραυματισμού, εμπρησμού ή δηλητηρίασης (από θανατηφόρο δηλητήριο).

Η δημοκρατία του Περικλή

- Η αυξημένη συμμετοχή του δήμου στις στρατιωτικές επιχειρήσεις συνεπάγεται και την ενεργητική και διευρυμένη του συμμετοχή στα πολιτικά θέματα.
- I. Η συνέλευση του δήμου, η *εκκλησία*, έγινε ανώτατη αρχή στην εποχή του Περικλή. Τα ψηφίσματα αρχίζουν με τη φράση «*ἔδοξε τῷ δήμῳ*» και μαρτυρούν ότι ο έλεγχός της απλωνόταν σε όλες τις υποθέσεις της πολιτείας:
 1. στην εξωτερική πολιτική → συμμαχίες, υποδοχή πρέσβων, προσδιορισμός εισφοράς
 2. στην εσωτερική πολιτική → χρηματοδότηση στρατιωτικών αποστολών, μεγάλα έργα, **θρησκευτικά** ζητήματα, εκλογή στρατηγών και αξιωματούχων, δικαστικά καθήκοντα (διαδικασία εξοστρακισμού: 6000 πολίτες). Παραμένει άγνωστο για το αν είχε γνώμη σε περίπτωση δίκης για εσχάτη προδοσία (*είσαγγελεῖς*)

Η δημοκρατία του Περικλή

- II. Η Βουλή:** μέλη οι Αθηναίοι που είχαν υπερβεί τα τριάντα. Εκλέγονταν ετησίως (**μέχρι 2 φορές**) αυτή ήταν βασικό μοχλός της δημοκρατίας
- **Έργο της Βουλής:**
 1. Συνέτασσε τα **προβουλευμάτα** για τα οποία ο δήμος αποφάσιζε.
 2. **Δικαστικές** αρμοδιότητες του παλιού Αρείου Πάγου (εξέταση δικαστών στο τέλος της θητείας τους, δεν μπορούσε να επιβάλλει πρόστιμα πάνω από 500 δρ. ούτε την ποινή του θανάτου)

Η δημοκρατία του Περικλή

- Έργο της Βουλής:

3. **Διοίκηση:** έλεγχο των δημοσίων οικονομικών, των αξιωματούχων που διαχειρίστηκαν το δημόσιο χρήμα και τον ομοσπονδιακό θησαυρό της Δήλου, εκταμίευση χρημάτων για δαπάνες που η συνέλευση, *εκκλησία*, αποφάσιζε.
4. (με επιτροπές) **έλεγχε** τις ναυτικές κατασκευές, την κατάσταση των οπλοστασίων, των θυσιών και όλες τις θρησκευτικές εκδηλώσεις
5. Όλες αυτές οι αρμοδιότητες δείχνουν την δύναμη της Βουλής που ήταν το κύριο θύμα των δύο ολιγαρχικών επαναστάσεων.

Η δημοκρατία του Περικλή

III. Η Ηλιαία

- **Η Ηλιαία**, το λαϊκό δικαστήριο: μέλη **6000 δικαστές** που κληρώνονταν ετησίως. Πρέπει να έγινε μια εξειδίκευση δικαστηρίων που προέρχονταν από την Ηλιαία μετά τα χρόνια του Εφιάλτη, όταν μεταβιβάστηκαν οι εξουσίες του Αρείου Πάγου στους δικαστές που κληρώνονταν από το δήμο: **ναυτοδίκες** (ναυτικές υποθέσεις) ή **εισαγωγείς**, (πρόεδροι δικαστηρίου που υπάγονταν υποθέσεις σχετικές με τον προσδιορισμό των συμμαχικών εισφορών).

Η δημοκρατία του Περικλή

III. Η Ηλιαία

- **Αριστοφάνης**, (*Σφῆκες*, 661 κ.ε.) οι δικαστές ήταν υποχρεωμένοι να παρίστανται τουλάχιστον 300 μέρες το χρόνο!
- Θέσπιση **ηλιαστικού μισθού** από τον Περικλή (**Αριστοτέλης**, **Πλούταρχος**) **2 και μετά 3 οβολοί**. → επέκταση του μισθού στους βουλευτές και σε άλλους αξιωματούχους (**[Ξενοφώντα]** *Αθηναίων Πολιτεία*, 431 π. Χ.) → **έδωσε τη δυνατότητα σε πολίτες με περιορισμένα οικονομικά μέσα να μετέχουν στα δημόσια λειτουργήματα, αρχές.**

Οι βασικότερες αρχές

- **Οι άρχοντες** στα μέσα του 5^{ου} περιορίζονται σε δικαστικά ζητήματα γεγονός που οφείλεται **στην καθιέρωση της κλήρωσης** και στο άνοιγμα του λειτουργήματος στους πολίτες της 3^{ης} φορολογικής τάξης (**ζευγίτες**).
- **Κλήρωση, όχι τυχαία: κατάρτισις** → σύνταξη καταλόγου **500 υποψηφίων** που υποδείκνυαν οι δήμοι. Η κλήρωση έδινε έναν δημοκρατικό χαρακτήρα σε αντίθεση με την ελιτίστικη εκλογή των **στρατιωτικών αξιωματούχων που εκλέγονταν από τους πεντακοσιομέδιμνους**, και έγιναν οι πραγματικοί ηγέτες που κατεύθυναν την πολιτική της πόλης, (ακόμα και τον 4^ο ήταν οι μόνοι που πρέπει να διέθεταν κτηματική περιουσία).

Ο Περικλής

- Ο **Θουκυδίδης (2,65,9)** τον αποκαλεί πρώτο πολίτη. Ήταν γιος του Ξάνθιππου και της Αγαρίστης (ανεψιάς του μεταρρυθμιστή Κλεισθένη) καταγόμενος από την αριστοκρατική οικογένεια των Αλκμεωνιδών. Η πολιτική του σταδιοδρομία σε μια εποχή που η διακυβέρνηση της πόλης ήταν στα χέρια των αριστοκρατικών οικογενειών ήταν εξασφαλισμένη.
- Υπάρχει αρκετή ανεκδοτολογία γύρω από το πρόσωπο του Περικλή.
- **Κίμων**: πολιτικός αντίπαλος Περικλή, γόνος της αριστοκρατικής οικογένειας Φιλαϊδών-Κιμωνιδών, που επέτρεπε στους φτωχούς του δήμου του να μπαίνουν ελεύθερα στα κτήματά του και να κόβουν καρπούς. Λένε ότι ο Περικλής θέλοντας να ανταγωνιστεί τον αντίπαλό του καθιέρωσε την **μισθοφορία**.

Ο Περικλής

- Πλούταρχος (από Αριστοτέλη) → καθιέρωση **μισθοφορίας**, αντιμισθία για τη συμμετοχή όλων των πολιτών στην απονομή δικαιοσύνης → **δυνατότητα συμμετοχής και των φτωχών** → **διεύρυνση δημοκρατίας**
- **463 π. Χ.** δίκη Περικλή εναντίον Κίμωνα (πρώτη πολιτική πράξη) και **461 π. Χ.** τον εξοστρακίζει.
- Παίρνει στα χέρια του την τύχη της πόλης → **ενίσχυση δημοκρατίας.**
- **Το 443 π. Χ.** εξοστρακίζει τον **Θουκυδίδη** από την Αλωπεκή, πολιτικό του αντίπαλο και εκφραστή των ολίγων, γεγονός που θεωρείται νίκη της πλειοψηφίας (δήμου) έναντι των ολίγων.
- Επιρροή στο λαό, ευφράδεια, πολιτική γραμμή → κύριος των πεπρωμένων → **υλικά ωφελήματα για τους πολίτες και ασύγκριτη δόξα για την πόλη.**

Η συμμαχία της Δήλου (478/7 π. Χ.)

- Μετά τη λήξη των Μηδικών πολέμων η Αθήνα εκμεταλλευόμενη τις νέες συνθήκες της εποχής:
 1. κυρίως **το φόβο** των ελληνικών πόλεων της Μικράς Ασίας και του Αιγαίου για τον περσικό κίνδυνο και
 2. **τη δυσαρέσκειά τους προς τη Σπάρτη** - εξαιτίας της αποτυχημένης εκστρατείας του σπαρτιάτη στρατηγού Παυσανία εναντίον των Περσών (478 π.Χ.)

ανέλαβε την πρωτοβουλία να **ενώσει όλες τις ελληνικές πόλεις και να δημιουργήσει το 478/7 π. Χ. τη Δηλιακή ή Α' Αθηναϊκή συμμαχία.**

(Θουκυδίδης, *Ιστοριών* 1.94-95).

Η συμμαχία της Δήλου (478/7 π. Χ.)

- **Πρόφαση** για τη δημιουργία της συμμαχίας ήταν:
 - να εκδικηθούν οι Έλληνες τους Πέρσες για τις καταστροφές που έπαθαν κατά τους Μηδικούς πολέμους.
- **Κύρια επιδίωξή** τους όμως ήταν:
 - να διατηρήσουν την ανεξαρτησία τους και
 - να απελευθερώσουν τις ελληνικές πόλεις που βρίσκονταν κάτω από την περσική κυριαρχία.
- **Μέλη:** αρχικά συμμετείχαν περίπου **εκατόν σαράντα πόλεις**, που σύμφωνα με την κατάταξή τους στους φορολογικούς καταλόγους της Αθήνας, χωρίζονταν σε 5 γεωγραφικές περιφέρειες: **την Ιωνία, τον Ελλάσποντο, τη Θράκη, την Καρία και τα Νησιά.**

Η συμμαχία της Δήλου (478/7 π. Χ.)

Όροι:

- Θα διατηρούσαν μια **κοινή επιθετική και αμυντική πολιτική** και για το λόγο αυτό ορκίστηκαν να έχουν όλα τα μέλη της συμμαχίας **τους ίδιους εχθρούς και φίλους** (Θουκυδίδης, *Ιστοριών* 1.96-97).
- Είχαν υποχρέωση να **συνεισφέρουν στην κοινή άμυνα με πλοία (Χίος, Λέσβος, Σάμος)** και οι άλλοι να πληρώνουν **εισφορά** (το συνολικό της ποσό όρισε πρώτη φορά το 476 π. Χ. ο Αριστείδης).
- Η είσπραξη της εισφοράς ανατέθηκε σε δέκα οικονομικούς αξιωματούχους, τους "**Ελληνοταμίεις**", που θα ήταν αθηναίοι πολίτες, θα εκλέγονταν από την Εκκλησία του Δήμου και θα ήταν υπόλογοι σε αυτήν.
- Οι πόλεις θα ήταν **αυτόνομες και ισόψηφες**, θα διατηρούσαν δηλαδή τους νόμους τους και θα είχαν τον ίδιο αριθμό ψήφων, ώστε να μην επηρεάζονται οι αποφάσεις της συμμαχίας μόνον από τις ισχυρότερες πόλεις.

Η συμμαχία της Δήλου (478/7 π. Χ.)

Όροι:

- Ως **τόπος για τη συνάντηση** των αντιπροσώπων των σύμμαχων πόλεων και για τη **φύλαξη του ταμείου τους, επιλέχτηκε το ιερό του Απόλλωνα στη Δήλο.**
- Την επιλογή αυτή **επέβαλαν λόγοι θρησκευτικοί**, καθώς αποτελούσε κέντρο λατρείας των ιωνικών πόλεων, **πολιτικοί**, επειδή δεν είχε ιδιαίτερες πολιτικές φιλοδοξίες το ιερό του Απόλλωνα στη Δήλο, αλλά και **πρακτικοί**, αφού ήταν λιμάνι και βρισκόταν σε κεντρικό σημείο του Αιγαίου.

Η συμμαχία της Δήλου

- Ο αθηναϊκός ιμπεριαλισμός δεν πρέπει να συγκριθεί με τον ευρωπαϊκό ιμπεριαλισμό της δύσης του 19^{ου} αιώνα ούτε η αυτοκρατορία με την ρωμαϊκή.
- Η **συμμαχία της Δήλου** δημιουργήθηκε **μετά τη διάλυση** της Πανελληνίας συμμαχίας, της οποίας κινητήριες δυνάμεις ήταν **Αθήνα** και **Σπάρτη**. Οι Έλληνες που ανήκαν στη Πανελλήνια συμμαχία **εμπιστεύτηκαν την ηγεμονία, δηλ. την αρχηγία της Αθήνας**.
- Πώς όμως εξελίχτηκε η αρχηγία σε *αρχή*, κυριαρχία;
- **Τρία στάδια εξέλιξης** της συμμαχίας της Δήλου στα 50 χρόνια (τέλος μηδικών – πελοποννησιακός πόλεμος)

Στάδια εξέλιξης της συμμαχίας της Δήλου

Ορισμένοι μελετητές διακρίνουν **τρία στάδια** στην αλλαγή του χαρακτήρα της συμμαχίας της Δήλου.

- Στην **πρώτη φάση** (478-461 π. Χ.)
 1. **οι στρατιωτικές επιτυχίες του Κίμωνα** συνέβαλαν στην επιβολή της αθηναϊκής κυριαρχίας σε πολλές περιοχές της συμμαχίας.
 2. **Η μεταφορά του συμμαχικού ταμείου από τη Δήλο στην Αθήνα (454 π. Χ.), η ίδρυση κληρουχιών (από το 450 π. Χ.) και**
 3. **η επιβολή του νομίσματος, των μέτρων και των σταθμών** της στις συμμαχικές πόλεις (449 π. Χ.) αποτελούν τα ενδεικτικότερα γεγονότα για τις ηγεμονικές βλέψεις της Αθήνας.
- Κατά τη **δεύτερη φάση** (461-445 π. Χ.) ήρθε σε ρήξη με τη Σπάρτη, η οποία έβλεπε με καχυποψία τον σαφή αυτό αθηναϊκό επεκτατισμό.
- Η **τρίτη φάση** (445-431 π. Χ.) ταυτίζεται με το απόγειο της αθηναϊκής δύναμης, όπου κυριαρχεί η τάση διατήρησης των κεκτημένων.

Ο Κίμων: η διεύρυνση της συμμαχίας

- **1. Ο Κίμων επεκτείνει τη συμμαχία προς τη Θράκη και το βόρειο Αιγαίο και προς τα νησιά και τα παράλια της Μ. Ασίας.**
- Ο Κίμων από το **476 π. Χ.** τέθηκε επικεφαλής των συμμαχικών δυνάμεων και με αφετηρία το Βυζάντιο ξεκίνησε η πρώτη συμμαχική επιχείρηση: να εκκαθαριστούν τα θρακικά παράλια από τις Περσικές φρουρές. Πρώτα πολιορκήθηκε η **Ηιόνα** επιτυχώς και στη συνέχεια ο **Δορίσκος**, ο οποίος άντεξε (για εκείνη τη χρονιά τουλάχιστον). Με αυτή την εκστρατεία οι Αθηναίοι έκαναν το πρώτο βήμα στη **Θράκη**, η οποία ήταν πλούσια σε ξυλεία, ενώ υπήρχαν επίσης μεταλλεία χρυσού και αργύρου.

Ο Κίμων: η διεύρυνση της συμμαχίας

- Στις ακτές της Θράκης ιδρύονται αποικίες, το 476/5 π. Χ.
- **Κίμων** → δεσμούς με Θράκη (ο ίδιος ήταν γιος Θρακιώτισσας πριγκίπισσας, ο πατέρας του Μιλτιάδης διετέλεσε τύραννος της Χερσονήσου της Θράκης.
- Η αξία της περιοχής κοντά στα στενά → ήλεγχε την είσοδο του Ευξείνου Πόντου, πλούσια σε κοιτάσματα αργύρου και χρυσού, πηγή σιτηρών για την Αθήνα.

Ο Κίμων: η διεύρυνση της συμμαχίας

- Το **465 π. Χ** οι Αθηναίοι αποφάσισαν να στείλουν 10.000 άποικους, Αθηναίους και σύμμαχους, στη Θράκη στις Εννέα Οδούς (αργότερα Αμφίπολη), προκειμένου να αρχίσουν την εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της Θράκης.
- Η **Θάσος** ένα από τα ισχυρά μέλη της συμμαχίας, βλέποντας τα συμφέροντά της να απειλούνται, αποστάτησε.
- Ο **Κίμων** για άλλη μια φορά επέβαλε την τάξη μετά από τριετή πολιορκία. Η Θάσος τιμωρήθηκε βαρύτατα και οι άποικοι των Εννέα Οδών προχώρησαν προς την ενδοχώρα για να εδραιωθούν κοντά στα μεταλλεία χρυσού.

Προβλήματα για τους Αθηναίους και αντιμετώπισή τους

1. η επανάσταση της Θάσου → απειλή των αθηναϊκών θέσεων στο βόρειο Αιγαίο. Η επανάσταση συντρίφτηκε το 463 π.Χ., η Θάσος επέστρεψε στη συμμαχία, αφού παρέδωσε το στόλο της, γκρέμισε τα τείχη της και εγκατέλειψε τις ηπειρωτικές κτήσεις της.
2. Κατάληψη της Σκύρου από τους Δόλοπες, τους οποίους εκδιώκει ο Κίμων και εγκαθιστά κληρούχους -ανακομιδή οστών του Θησέα!),
3. καταστολή επανάστασης στη Νάξο, εκστρατεία στην Εύβοια και είσοδο της Καρύστου στη συμμαχία, εκστρατεία στα παράλια της Μ. Ασίας → νίκη κατά Περσών στον Ευρυμέδοντα ποταμό.

Ο Κίμων

- **466 π. Χ.** → ο Κίμων, ισχυρός άντρας που αύξησε τη δύναμη της συμμαχίας της Δήλου.
- **464 π. Χ.** επανάσταση Μεσσηνίων ειλωτών στην Λακωνία → **έκκληση για βοήθεια στους Αθηναίους**, ο Κίμων πείθει την πόλη να στείλει βοήθεια (το **462 π. Χ.**, **4000** οπλίτες με αρχηγό τον ίδιο, η οικογένειά του είχε φιλικές σχέσεις με τη Σπάρτη).
- Μετά λίγους μήνες οι Σπαρτιάτες έδιωξαν τους Αθηναίους οπλίτες κατηγορώντας τους για σύμπραξη με τους επαναστάτες. Οι είλωτες δεν ήταν πραγματικοί δούλοι αλλά υποδουλωμένοι Έλληνες χωρικοί με τους οποίους οι αθηναίοι οπλίτες ίσως βρήκαν κοινά σημαία!!
- Η θέση του Κίμωνα στην Αθήνα κλονίστηκε. Το 463 π. Χ. ο Περικλής τον οδήγησε σε δίκη με την κατηγορία ότι χρηματίστηκε από τον βασιλιά της Μακεδονίας αλλά όμως αθωώθηκε για να **εξοστρακιστεί το 461 π. Χ.**

Όστρακο με το όνομα του Κίμωνα

Αναγράφεται «ΚΙΜΩΝ ΜΙΛΤΙΑΔΟ».
(http://commons.wikimedia.org/wiki/File:AGMA_Ostrakon_Cimon.jpg)

Η ρήξη με τη Σπάρτη

Τί κάνει η Σπάρτη σε όλο αυτό το διάστημα;

- **επιδιώκει να εδραιώσει και να ισχυροποιήσει τη θέση της στην Πελοπόννησο:** το Άργος είχε ισχυροποιηθεί, είχαν εκδηλωθεί δημοκρατικές τάσεις σε πόλεις της Πελοπ/νήσου, ο Θεμιστοκλής δρούσε ανενόχλητος στην Πελ/νησο μετά τον οστρακισμό του → συνοικισμός των Μαντινέων, των Ηλείων, των Τεγεατών, συμμαχία Άργους-Τεγέας.
- Μετά την εκδίωξη του Θεμιστοκλή από την Πελ/νησο, την οποία προκάλεσαν οι ίδιοι οι Αθηναίοι, οι Σπαρτιάτες νικούν στην Τεγέα τις ενωμένες δυνάμεις Τεγεατών- Αργείων, στη Διπαία τους Αρκάδες, ίσως με αρχηγό τον Αρχίδαμο (469 π. Χ.)
- **465 π. Χ. Σεισμός συγκλονίζει τη Σπάρτη με αποτέλεσμα να επαναστατήσουν οι Είλωτες. Η Σπάρτη ζητά βοήθεια από την Αθήνα →** Κίμωνας με 4000 οπλίτες, Μαντινείς, Αιγινήτες και οι Πλαταιείς.
- Η ρήξη με τη Σπάρτη ήταν λογική συνέπεια του επεισοδίου της Ιθώμης (αποπομπή Κίμωνα).

Συγκρούσεις Αθήνας -Σπάρτης

- τοπικές συγκρούσεις με τη συμμετοχή Άργους, Μεγάρων, Αίγινας, Κορίνθου και πόλεων της Βοιωτίας.
- **459-457 π. Χ. χτίσιμο μακρών τειχών που ένωναν Αθήνα -Πειραιά**
- μάχη Τανάγρας 457 π. Χ. νίκη Πελοποννησίων
- μάχη Οινοφύτων 457 π. Χ. νίκη Αθηναίων

Συγκρούσεις Αθήνας -Σπάρτης

- **456 π. Χ. η Αίγινα συνθηκολογεί και μπαίνει στην αθηναϊκή συμμαχία.**
- Ο στρατηγός Τολμίδης φέρει σε πέρας νικηφόρα εκστρατεία στην Πελοπόννησο.
- **προσωρινή ανακωχή** με πρωτοβουλία Κίμωνα (επιστροφή από εξορία 454 ή 451/0 π. Χ.).
- ήττα Αθηναίων στην Κορώνεια 447/6 π. Χ. **και επανάσταση πόλεων Εύβοιας (καταστολή επανάστασης από Αθηναίους).**

Μεταφορά ταμείου της Δήλου στην Αθήνα.

- Πρόσχημα η περσική απειλή.
- Για λόγους ασφαλείας το **454 π. Χ.** το ταμείο της Δηλιακής Συμμαχίας μεταφέρεται από τη Δήλο στην Αθήνα (Ακρόπολη). Η θεά Αθηνά αντικαθιστά πια τον Απόλλωνα ως κεντρικό προστάτη των Συμμάχων.
- Από τους φορολογικούς καταλόγους (Athenian Tribute List) μαθαίνουμε ότι κάθε σύμμαχος πρόσφερε κάθε χρόνο στην **Αθήνα την απαρχή**, δηλαδή το ένα εξηκοστό του φόρου για τα κοινά, και **κάθε 4 χρόνια στα Παναθήναια μία αγελάδα και μία πανοπλία.**

Σύναψη ειρήνης Αθήνας –Σπάρτης (445 π. Χ.)

- Οι Αθηναίοι με πρωτοβουλία του Περικλή ανακάλεσαν τον Κίμωνα από την εξορία, με την προϋπόθεση να μην εμπλακεί στα εσωτερικά της πόλης και του ανέθεσαν να κλείσει το μέτωπο με τη Σπάρτη.
- **Ο Κίμων**, που ήταν αγαπητός στους Σπαρτιάτες, κατάφερε να **συνάψει ειρήνη**, για 30 χρόνια.
- **Τριακονταετής Ειρήνη Σπάρτης –Αθήνας με βασικούς όρους:**
 1. ηγεμονία Σπάρτης στον ηπειρωτικό χώρο –ηγεμονία Αθήνας στη θάλασσα.
 2. διαδικασίες διαιτησίας.
 3. αμοιβαία υποχρέωση να μην αναμειγνύονται στα εσωτερικά του αντιπάλου.

Όροι της ειρήνης

1. οι Αθηναίοι παραιτούνται από την Τροιζήνα, την Αχαΐα, τη Νίσαια, τις Πηγές.
2. αναγνωρίστηκε η ναυτική ηγεμονία των Αθηναίων.
3. αναγνωρίστηκε η ηπειρωτική ηγεμονία της Σπάρτης.
4. οι διαφορές τους θα επιλύονταν με διαιτησία.

Διαμάχη Αθηναίων - Περσών

Εκστρατεία Αιγύπτου (460-454 π. Χ.)

- Η διαμάχη Αθήνας – Βασιλέα αποτέλεσε λόγο της ίδρυσης της συμμαχίας της Δήλου.
- **αναζωπύρωση έχθρας** λόγω της εκστρατείας των Αθηναίων στην Αίγυπτο **460 π. Χ.** για βοήθεια στους εξεγερμένους Αιγυπτίους μετά τη δολοφονία του Ξέρξη το 465 π. Χ.
- Εξέγερση Ίναρου, αποστολή 200 πλοίων, κατάληψη Μέμφιδας από Αθηναίους.
- Η εκστρατεία των **Αθηναίων και των συμμάχων τους στην Αίγυπτο το 460 π. Χ.** ως βοήθεια προς τους εξεγερμένους Αιγυπτίους κατά των Περσών, κατέληξε σε μεγάλη καταστροφή (20.000 άνδρες και 100 πλοία)
- Αντίδραση Περσών, εγκατάλειψη Μέμφιδας, καταστροφή αθηναϊκού στόλου → **επάνοδος Κίμωνα.**

Το τέλος του Κίμωνα

- Το 450 π. Χ. ο Κίμων έπλευσε στην Κύπρο, με 200 τουλάχιστον συμμαχικές τριήρεις, για να εκδιώξει τους Πέρσες και να αποκαταστήσει **την Αθηναϊκή κυριαρχία στην ανατολική Μεσόγειο**.
- Η πολιορκία του **Κιτίου** τραβούσε σε μάκρος, ενώ οι αμυνόμενοι είχαν στις επάλξεις τους τοξότες, που προκαλούσαν φθορά στους πολιορκητές. Οι πολιορκητές υπέφεραν και από έλλειψη εφοδίων. Στο **Κίτιον** ο Κίμων άφησε την τελευταία του πνοή κατά τη διάρκεια της πολιορκίας.
- [**Πλουτάρχου**, *Βίοι Παράλληλοι*, Κίμων, 19.1 αναφέρει ότι ο Κίμων πέθανε από αρρώστια.
- **Διόδωρος Σικελιώτης**, *Ιστορική Βιβλιοθήκη* , βιβλ. ΙΒ΄ , κεφ. 12,4 [...]συνέβη δὲ καὶ τὸν Κίμωνα περὶ τὴν Κύπρον διατρίβοντα νόσω τελευτῆσαι.
- **Θουκυδίδης**, *Ιστορίαι*, Βιβλ. Α΄ , 114 [...]Κίμωνος δὲ ἀποθανόντος καὶ λιμοῦ γενομένου ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου.

Το τέλος του Κίμωνα

- Πριν πεθάνει έδωσε εντολή να λυθεί η πολιορκία και να επιστρέψουν στην Αθήνα, χωρίς να γνωστοποιήσουν το θάνατό του: επί 30 ημέρες όλοι νόμιζαν ότι στρατηγούσε ο Κίμων. Κατά την επιστροφή, έγινε ναυμαχία και πεζομαχία στη Σαλαμίνα της Κύπρου, όπου οι Αθηναίοι νίκησαν – (από τη νίκη αυτή έμεινε η φράση «και νεκρός ενίκα»).
- Η σορός του επιστράφηκε στη πόλη των Αθηνών και τάφηκε με μεγάλες τιμές στις Μελίτιδες Πύλες (νοτιοδυτικά).

Η ειρήνη του Καλλία (449/448 π. Χ.)

- Πρόβλεπε την κυριαρχία των Αθηναίων στο Αιγαίο και
- παραχώρηση σχετικής αυτονομίας των ελληνικών πόλεων και
- αντίστοιχη υπόσχεση των Αθηναίων για μη επέμβαση στην Αίγυπτο.
- **Τέλος στους μηδικούς πολέμους (άρα δεν υπάρχει λόγος διατήρησης της συμμαχίας)**
- **Εξαφάνιση λόγων ύπαρξης συμμαχίας Δήλου → επανάσταση ευβοϊκών πόλεων (βίαιη κατάπνιξη εξέγερσης) → ξεσηκωμός Σάμου.**

Βιβλιογραφία

- Mosse, Cl. – An. Schnapp – Gourbeillon, *Επίτομη Ιστορία της Αρχαίας Ελλάδας* (2000-31 π. Χ.), Μτφρ. Λ. Στεφάνου. Αθήνα, εκδ. Παπαδήμα 2010.
- Αριστοτέλης, *Αθηναίων Πολιτεία*
- Αριστοφάνης, *Σφῆκες*
- Ηρόδοτος, *Ιστορία Α*
- Θουκυδίδης, *Ιστορίαι Α & ΣΤ*
- [Ξενοφών], *Λακεδαιμονίων Πολιτεία*
- Πλούταρχος, *Βίοι Παράλληλοι* (Θεμιστοκλής)
- Πλούταρχος, *Βίοι Παράλληλοι* (Κίμων)
- Διόδωρος Σικελιώτης, *Ιστορική Βιβλιοθήκη ΙΒ*

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ